Norrbottens museum

599/88

R A P P O R T

Arkeologisk undersökning
NEDERKALIX KYRKA, NEDERKALIX SN, VÄSTERBOTTEN, NORRBOTTENS LÄN, FL 4

INLEDNING
Under 1973 genomförde Norrbottens museum en arkeologisk undersökning i Nederkalix kyrka till följd av att kyrkans golv skulle läggas om varvid underliggande jordlager bortschaktas. Undersökningen bekostades av församlingen och viss grovarbetskraft ställdes till förfogande genom AMS.

LÄGESANGIVELSE
Undersökningen berörde endast invändiga delar av kyrkobyggnaden. Denna ligger i tätorten Kalix och dess belägenhet i förhållande till övrig bebyggelse framgår av ekonomiska kartbladet 25 M Kalix 5 g Nederkalix där kyrkan också registrerats såsom fast fornlämning (fl 4).

GRÄVNINGSTID OCH ARBETSSTYRKA
Undersökningen genomfördes tiden 10/1-9/2 1973 under ledning av FM Göran Bäärnhielm. Viss handräckning ställdes till förfogande genom AMS. Föreliggande rapport har sammanställts av antikvarie Thomas Wallerström på grundval av ett av Bäärnhielm författat rapportkoncept. Det ursprungliga rapportmanuskriptet har kompletterats på en del punkter samt redigerats. Redovisningen av grävnings-iakttagelser är i sin helhet Bäärnhielms liksom fyndförteckningen och bildbilagan. Allt originalmaterial förvaras i Norrbottens museum.

NÅGRA DATA KRING KYRKAN
Nederkalix kyrka är belägen vid Kalixälvens mynning. Den omnämns första gången 1472 i ett avtalsbrev utfärdat i Kalix. Beträffande kyrkans öden kan det vara värt att notera att den sedan undgått ett flertal reparationer och ombyggnader, en gång efter kyrkans brand 1595, men också enligt olika uppgifter 1753, 1882, 1903, 1922 samt 1955. Kyrkobyggnaden är av samma typ som Nederluleå och Piteå landsförsamlings kyrkor i Luleå Gammelstad resp. Öjebyn. Kyrkan i Kalix består av ett ca 29,0 x 10,5 m stort rektangulärt kyrkorum med sakristia och vapenhus. Väggarna är ca 1,7 m tjocka utförda i skalmursteknik av utvald natursten med fyllning av mindre stenar och bruk. Kyrkorummet är indelat i tre travéer av vilka den mellersta är en meter kortare än de båda övriga.

TEKNISKA UPPGIFTER OCH DOKUMENTATION

Vid undersökningen användes ett rutsystem orienterat efter kyrkans mittaxel där 1-metersrutorna markerats med bokstäverna A-K i nord-sydlig riktning och med siffrorna 1-29 i öst-västlig ledd. Linjen mellan rutorna E och F följer mittaxeln. För avvägningar har ett nollplan använts beläget i nivå med tegelgolvet i ingången från vapenhuset. Nollplanet har nivån 13,00 m ö h.

Den östligaste travén undersöktes i sin helhet under det att de övriga delarna av kyrkan endast undersöktes medelst provschakt. Sakristia och vapenhus berördes inte av arbetena

En planritning i skala 1:50 samt ritningar avseende vissa detaljer, dessa i senare skala 1:20 och 1:10. Ett antal fotografier togs även i samband med utgrävningarna. Fynden har registrerats på en fyndplan i skala 1:100.

IAKTTAGELSER FRÅN UTGRÄVNINGEN

Östra travén

Större delen av ytan avschaktades ned till en nivå 0,4-0,6 m under nollplanet (=långhusets golvnivå). Markytan var framför altaret belamrad med dels runda och flata kilade stenblock, dels tre betongplintar längs kyrkans mittaxel. De flata kilade stenblocken förekom över kyrkans hela yta och utgjorde syllstenar till långhusets golvåsar, enligt muntlig uppgift, troligen utplacerade i samband med ombyggnad på 1880-talet. Betongplintarna torde ha satts ut när korgolvet höjdes 1955.

Vid avschaktning påträffades omedelbart N om altaret två relativt välbevarade gravar, med skelett, (ett utan kranium), rester av kistornas väggar och botten samt textilfragment med knappnålar. Gravarna låg på ungefär, samma nivå. Ingenting tydde i övrigt på att de hörde ihop utan eventuell viss överlappning förekom. Något V om dessa gravar påträffades mellan några stora stenar, en kalkbebeströd yta med enstaka ben och textilfragment, samt näverstycken. Här fanns också en uppstickande näverbit, lätt krökt, som vid fortsatt undersökning visade sig ligga an mot inre NO hörnet av en snedvinklig knuttimrad konstruktion (timrad gravkammare), ca 4 m x 2,8 m (N-S, Ö-V).

Träkonstuktionens Ö vägg var den bäst bibehållna, bevarad till tre stockars höjd intill 0,4 m från botten. NO knuten, den enda bevarade, var en enkel sammanhuggning utan laxhak med obetydligt utstickande knutskallar. I SO hörnet var stockarna tvärt avskurna utan bevarad knut, kanske beroende av skada genom senare nedgrävd grav. Långsidans bottenstock hade rektangulär sektion, medan ovanliggande och tvärgående stockar var mera runda, möjligen sexkantiga, i tvärsnitt. Vid undersökningen framkom att den Ö stockväggen vilade direkt i steril mo med blott ett smalt (grundläggningsschakt) på Ö utsidan. På Ö sidan fanns också, ca 1,2 m från S änden, en upprättstående stolpe som låg an mot ett urtag i stockväggen. Längs V kanten av stockväggen låg näverstycken an mot den och gick sedan snett nedåt i marken, i vissa fall i anslutning till gravar. Här påträffades också ungefär mitt för stocken på utsidan delar av en svarvad träknopp samt(vid S änden) ett par silvermynt från 1500-talets slut, 1560-65 resp. 1579.

I anslutning till stockens S ända låg en planka i V-Ö riktning, ca 2 m lång och max 0,4 m bred, med flat översida och halvrund undersida, nu splittrad. Timmerkonstruktionens V vägg var bevarad i två avsnitt om ca 1,3 m längd, åtskilda av en betongplint, med endast bottenstocken kvar, och ett kort avsnitt av ovanliggande stock, samt svaga spår av SV knuten.

Efter undersökning övertäcktes stockarna, sedan ett antal plastpåsar med 5- och 10-öringar från 1972 hade lagts ned i schaktet längs ytterväggarna på Ö och V sidan.

Inuti S halvan av denna träkonstruktion framkom på olika nivåer ett par små kistor, diverse andra trävirkesfragment och textilrester från kistor, samt en ca 1 m lång stenpackning av ca 0,2 m stora runda stenar vilande i sand ned till steril mo.

Vid kyrkans S ytterväggen grävdes ett mindre schakt till botten av väggens fundament, som här bestod av ca 0,8 m stora stenblock intill 1 m djup under golvet. I schaktväggen framträdde grundläggningsdiket.

Mellersta travén

I mellersta travén grävdes, förutom avschaktning till för nytt golv avsedd nivå -40, fyra större schakt. I dessa framkom spår av begravningar såsom, kistor in situ vilande steril i mo, spridda ben samt i mitten av travén en stor kista fylld med ben hopsamlade vid tidigare genomgrävningar av golvet. Efter sållning och tillvaratagande av föremålsfynd lades benen tillbaka i respektive schakt, vilka igenlades.

Västra travén

Västra travén var i hög grad belamrad med betongplintar och syllstenar till stöd för orgelläktaren. Vidare fanns här framför ingången en gravkammare innehållande dels "kyrkbrudens" kista dels några lådor hopsamlade ben. Förutom viss avschaktning och ett par provschakt, gemensamma med mellersta travén, grävdes här ett schakt vid NV hörnet av ytterväggen, ned till botten av fundamentet, som även här bestod av meterstora stenblock, till ett djup av ca 1 m under golvet.

I SV hörnet på kortväggen iakttogs sedan läktartrappan bortrivits, fragment av en väggmålning i svart på blågrå botten, föreställande hängande draperier samt därovan en växtranka.

"Kyrkbruden"

Framför ingången från vapenhuset fanns en gravkammare, 2,25 x 2,25 m, 1,15 m djup (1,75 m under golvnivå) med murade och vitmenade väggar och jordgolv. Kammaren var täckt med en grå kalkstenshäll 2,1 x 1,35 m , med nästan helt utplånad dekor. Hällen skall enligt uppgift från 1885 härröra från prosten Vallteers grav från 1738. I kammaren ligger enligt samma uppgift Ulla Pettersson, dotter till majoren och krigsrådet Gustaf Pettersson, död vid 8 års ålder i nervfeber (liksom modern, vars kropp dock inte bevarats) den 16/1 1816. Kistan omnämndes vid grävning 1882 samt nedsattes vid ombyggnaden 1955 i en ny trälåda i gravkammaren. I en plåtkapsel inneslöts då en förteckning över deltagare i arbetet mm, som nu framtogs och kompletterades med aktuella uppgifter.

Kistan är "bårformad", med mot ändarna avsmalnande bredd samt mot botten inåtlutande väggar. Locket är välvt. Kistans väggar är delvis isärfallna, på långsidorna ligger gråmålade bräder av annat ursprung vilka möjligen använts som stöd. Kistans väggar är i dubbla skikt, det inre klätt med vitt bomullstyg fäst vid kistan med små prickar av tjära. Locket är vitmålat, ornerat med längsgående fåror och en ås med gröna kanter samt ett längsgående band med rutor i omväxlande grön och vitt. En krans av tygblad är fastspikat på locket.

Kroppen, 1,20 m lång, ligger på rygg, med högra armen utsträckt och svagt inåtböjd samt med vänstra handen liggande tvärs över magen. Huvudet är svagt framåtböjt, vilar på en bädd av torkade växtdelar. Det mörkblonda eller bruna håret är till stor del avfallet, eventuellt avklippt. Bakom och bredvid huvudet ligger girlander av tygband samt hårtussar. Överkroppen är delvis täckt av skräp och torkade växtdelar (prov taget).

Den döde är klädd i en fotsid långärmad klänning av tunn vit tyll med små vita stjärnor, kantad upptill och nedtill med guldbroderade band (zigzag-mönster och bladmotiv) med små öglor längs kanten. Övre bandet går tvärs över bröstet samt slutar med en knut mitt på. Möjligen har hals och axlar varit bara. Den döde bär dubbla vita underklänningar, på händerna vita bomullshandskar med broderier samt runt vänster handled ett paljettband knutet i rosett. Vidare har den döde vita sidenskor med rynkat band runt öppningen, vilket är broderat med paljetter samt knutet i rosett över vristen. Spår av tunna stickade strumpor kunde iakttagas. Efter kroppens båda sidor ligger girlander av avlånga taggiga (myrten?) blad troligen tillverkade av vaxat tyg. Vid högra sidan av bröstet ligger en liten bukett vita tygblommor med många fyrdelade knoppar.

SAMMANSTÄLLNING AV UNDERSÖKNINGSRESULTATEN

Endast koret undersöktes i sin helhet. För övrigt kom bara provgrävningar till stånd. Därutöver öppnades och dokumenterades den s k kyrkbrudens grav. Benämningen, som är en lokal sådan, har troligen sin grund i den dräkt i vilken den åttaåriga flickan begravts. Den döde kan identifieras såsom dottern till majoren och krigsrådet Gustaf Pettersson. Hon dog den 16/1 1816. Den dödes dräkt kan sättas i samband med herrnhutarnas föreställning om ett barn som Kristi brud och kanske också med den herrnhutiskt inspirerade Thingvallska väckelsen i Kalix under 1780-talet

Vid utgrävningen tillvaratogs ett fyrtiotal mynt, några bokspännen, grav-inventarier, i huvudsak olika textilier, kistdetaljer samt material som kan hänföras till byggnaden och dess inredning. De äldsta mynten är från 1500-talets slut.

Undersökningen medförde inte att kännedom ev om kyrkans byggnadshistoria kunde vidgas. Av intresse är dock att vissa partier av en invändig bemålning kunde iakttagas på platsen för den bortrivna läktartrappan i västra travén. Målningarna föreställde hängande draperier samt därovan en växtranka. Ett schakt grävdes vid södra ytterväggen ned till botten av väggens fundament som bestod av ca 0,8 m stora stenblock ned till en meters djup. I schaktväggen framträdde grundläggningsdiket som kunde dokumenteras. Ett likartat schakt grävdes vid kyrkans nordvästra hörn i västra travén där iakttagelser rörande grunden kunde göras. En del putsbitar varav några med bibehållen kalkmålning kan måhända vara av intresse för vidare studier, liksom påträffade byggnadsdetaljer i övrigt.

Luleå 1984-02-28

Thomas Wallerström

Bilagor: Fyndförteckning
Fotografier, 66 st
Ritningar, 3 st

FYNDFÖRTECKNING

V. Travén

Mynt

B	1	1 öre KM 1724		-40
CE	1	1/4 öre 1635		-40
GK	1-2	1/4 öre 1633		
A	2-3	2 öre SM 1759		-40
I	5	1/6 öre 1666		ytan
Övrigt:				
G	9	silverring på fingerled 19 mm		-70
GK	1-2	spikar, 1 ovanligt grov (kasserat)		
K	2-3	(spik (L 130) genom träbit (kasserade)		
GK	1-3	(2) putsfragment, 2 st		
		profilerad träbit L 175 mm		
		2 byggnadsdetaljer av järnstänger L 680		
		Sentida ?	400	

Mellersta travén

Mynt

B	10-11	1/6 öre 1708?		
CD	10	1/6 öre (?)		-80
EF	14-16	7 mynt: 1/4 öre Christina		-60/-80
		koppar 2 st 1/6 öre SM 1677		
		1/6 öre SM Karl XI		
		1 öre KM 1719		
		1/2 skilling 1801		
		1/4 skilling 1802		
		1/3 skilling 1836		
I	15-17	5 mynt: 1/4 öre 1632		
		1/6 öre 1676		
		1 öre KM 1720		
		1 öre KM 1724		
		1/3 skilling 1846		
GH	17-19	9 mynt: 4 st 1/4 ören	huvudsakligen H 17	-100
		1/4 öre Christina		
		1/4 öre Christina		
		1/4 öre Christina		
		1/4 öre 1655		
		1/6 öre SM 1673?		
		1/6 öre SM 1677		

		1 öre silver 1702	
	1 st	1 öre KM U. Eleonora 1719	
		1/4 öre skilling 1803	
F 18		1/6 öre SM Karl XI	-60
Övr. metallfynd			
B 10-11		ring, järn 18 mm	
CD 10		föremål, brons m djurhuvud o ciselering	-55
		dekor, ögla, knivhandtag ? L 19 mm	
		ring, bly eller tenn D 26 mm	-80
		knapp, brons D 11 mm	
		knapp, tenn D 13 mm (modern?)	
E 14		skålla, koppar, till knapp m växtornament D 25	-60
EF 14-16		fragm. bleck, brons L 13 mm	
G 19		spiralring, koppar D 21 mm	-100
övr. föremål			
GH 9-12		kritpipskaft, ornerat, 1 bit	
CD 10		kritpipskaft, 1 bit	-80
EF 14-16		kritpipskaft, 1 bit	
		lergods, kantbit, till fat	
I 15-16		kritpipskaft, 8 bitar	
GH 17-19		kritpipskaft, 2 bitar	
		hornkam, L 52 B 45 mm	
Järn			
EF 14-16		kisthandtag, B 83 mm	
		kistspikar	
		planglas, 1 bit	
GH 17-19		kisthandtag, B 115 mm	
		ngr spikar kasserade	
div byggnads material			
CD 10-11		(några) glasbitar, grönt planglas (kasserat)	
		väggputsbitar, målade med färgspår	
GH 9-12		putsbitar, målade med färgspår	
I 15-16		planglas grönt, flera bitar några få sparade	
GH 17-19		glasbitar, 2 st grönt planglas (kasserade)	
trä			
GH 9-12		(träbit m flätband, snidat, målad kasserad)	
EF 14-15		(delar av knopp svarvad, 2 svarvade träknoppar D ca 100 mm)	
		(1 hel sparad)	
		del av list blåmålad	

I 15-16	träknopp, rester av, svarvad (2 fragm. sparade)	
	träbitar, 4 st, bearbetade, en svedd, (1 liten formad bit sparad	
B 16	träknopp, svarvad, L 87 mm	
GH 17-19	(3 större träföremål kist- och bänkdelar)	
	(en plankbit m siffra (sparad)	
	tunn plankbit, tjärad, m urtag	
	2 små träknoppbitar, svarvade med nare, nare o del av svarvad knopp	
textil		
CD 10-11	band fragm. knapp trä	
A 14	bandrosett, bred	ytan
D 14	tygfragment, 2 st, grövre och tunnare	
EF 14-16	handske skinn, 2 bitar, broderade	
	tyg, fragm. mönstrat, fragm rött, broderat	
	brett band med broderade kanter	
I 15-16	läderbitar, (sko?) 2 st	
EF 17-20	lång frans, guldtrådar	
	tyg med broderat mönster, 3 fragment bandrosett	
GH 17-19	läderbitar, delar av sko o handske	
	tygfragm med spets (mössa?)	
	tygfragm, sammet, 2 bitar	
	bandfragm, broderade	
Koret		
Mynt		
BC 20-21	1/6 öre 1673?	-45
	1 öre KM 1725	
EF 21-22	1 öre KM 1724	-60
E 24-25	Nödmynt "Jupiter" 1718	
E 24	1 öre KM 1719	
FG 24-25	1 öre KM 1719	
GH 24-25	1 öre KM 1772	
A 25	1 öre KM 1772	
DE 25-26	1 öre KM 1724	-30/-40
D 26	1/2 öre 1578 silver	-56
	fyrk Reval Erik XIV silver	-61
	1/6 öre 1683 koppar	-51
E 26-27	1 öre KM 1719	
G 26	2 öre SM 1761	-66
A 27	1 öre KM 1719	
A 28	1 öre 1858	
B 28	1 öre KM 1720	-70
C 28	1/6 öre	

Övr. metallfynd		
EF 21-22	bok knäppe med palmett L (m läder) 56 mm	/-60
F 24	ring av tunn tråd (krans?) D 70 mm	
BC 25-26	knapp, träkärna o förgylld skålla D 28 mm	
G 25	bokknäppe med seraf L 36 mm	/-75
A 27	bokknäppe med lyrformat ornament	-30/-50
	L (m läder) 53 mm	
Övrigt	kritpipskaft, 3 bitar	
ED 25	kritpipskaft m tvärhål 1 bit	
G 27	kritpipskaft	
H 28	kritpipskaft	i grav
Järn		
E 23	kisthandtag L 163 mm	
DE 24	ljushållare (?) L 92 mm	
DF 24-26	hake järn, S-böjd L 153 mm	
	div spikar kasserade	
	större spik, järnmängd 2 st spik (2 st behållna)	
EF 24-25	kisthandtag L 165 mm	-40 ca
	spik L 233 mm	
FG 24-25	kisthandtag L 115 mm	
AB 25	spikar olika storlekar (kasserade)	
GI 26-28	spik stor mängd (3 st behållna)	
	skruv	
	plåtbit	
F 26	spik, vid stock	-110 ca
FH 27	några spikar (kasserade)	
BC 27-28	spik	
	glasbit (kasserade)	
AB 28-29	spik stor böjd L 145 mm	
	spikar (kasserade)	
	plåtbit (kasserade)	
div. byggnads mat.	(ca 20 glasbitar sparade) resten kasserade	
GI 26-28	planglas grönt, många bitar därav 2 stora	
	bitar med trubbiga vinklar o knackad kant	
CE 24-27	spikar, 3 st	
	planglasbit, 1 bit	
D 24-25	putsbit? stor, vid stock	
DF 24-26	glasbitar, flera	
EF 24-25	blypröjsar, 3 st, 1 m kryss	-40
FG 24-25	spikar, 2 st	
	grönt glas, 4 bitar	

AB	25	några glasbitar	
D	25-26	blypröjs vid stocken	
		några glasbitar	
		järnten	
E	25	2 glasbitar större	
EG	26	spik	
		flera glasbitar	
F	26	stor glasbit vid stocken	
FH	27	några glasbitar	
GH	27-28	glas flera bitar	
AB	28-29	svart väggputs ngr bitar	
		några småbitar glas	
trä			
F	24	svarvad träknopp från predikstolen, målad	ytligt
FG	24-25	ändplatta av kista vit o rödmålad	/-75
		L 235 B 125 (kasserade)	
		2 delar av genombrutet träskrank	
		röd- och grönmålat L ca 120-150	
B	25	litet frag av träföremålen m förtjockad kant L 30	-60
F	26	svarvad träknopp i 3 delar vid stocken	-56/-60
GH	26-27	3 delar av svarvade träringar delvis rödmålad	
AB	28-29	träbit rund kant måln. L 80 (bänkdetalj)	
Gh	28	hartstätningsbit fr grav	
H	28	frag förgyllt trä fr graven	
textil			
EF	21-22	2 st långa fransar av guldtråd ("axelkaffar")	/-60
DF	24-26	sammetsfragment	
		bandbitar	
E	24	träbit o tygfragment fr kista i gravkammaren	
FG	24-25	klackläderbit	/-75
		2 tygfragment siden?	
AB	25	fragment guldbroderad frans	
		("huvudskål m hår o grön färgning")	
		bandbit	
BC	25-26	tygfragment	
DF	25-26	flera fragment av band	
		mönstrat tyg handskfinger	
		gulbroderi med ben i	

D 25	fragment kistklädnad, tunt o grövre tyg	-81
	nere i grav	
F 25	fragment mönstrat tyg	-35
GH 25-26	band, förgyllda, 3 st i kryss (kalkgraven)	
	fragment svart grovt tyg	
	tygblomma	
EG 26	läderfragment, skokant	
	tygbit	
	guldbroderat fragment	
BD 28	tygfragment (svepning)	
	frans av guldsnoddar	
GH 28	tygfragment m knappnålar (grav)	
Övrigt		
D 26	rester av riskvast vid stocken	
D 25	kolbitar	
E 25-26	små runda kolbitar	
c 14	prov från stocken vid H 26, E 26, plankan D 25	
lösfynd	bryne sandsten L 170	
"kyrkbruden"	tekniskt prov på växtdelar	

Vb, Nederkalix sn
Nederkalix kyrka
1973

nov.-dec. 1973

1 Kyrkan exteriör fr S V delen 10:11

2 Exteriör fr S Ö delen 10:12

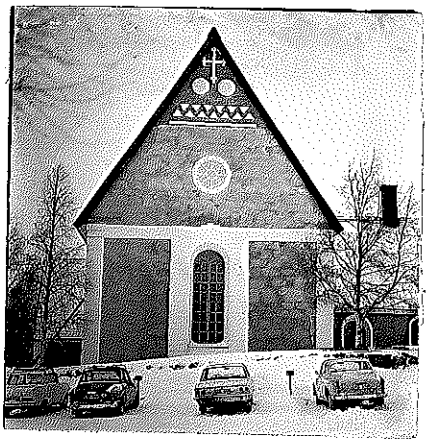

3 Exteriör fr Ö 10:10

4 Interiör mot Ö 1:2

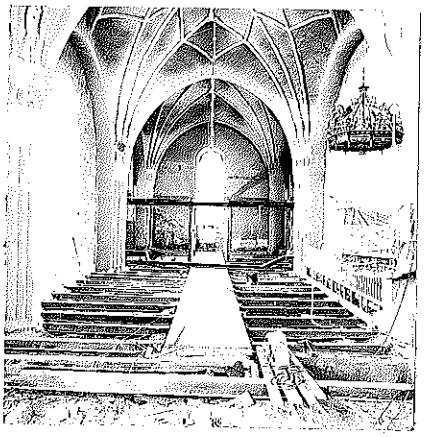

5 Interiör mot V 1:3

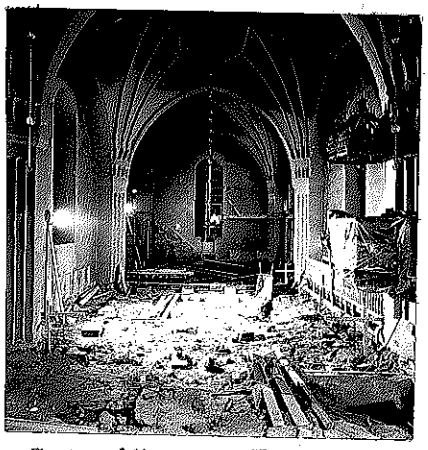

6 Interiör mot V läktaren riven 2:4

7 Interiör mot Ö 6:8

8 Interiör mot V 7:9

9 Interiör mot V 13:12

10 Interiör mot Ö 15:6

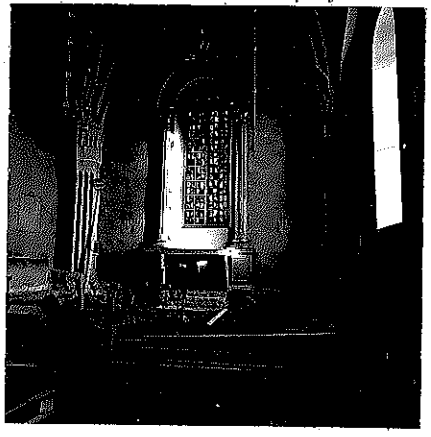

11 Koret fr V 15:4

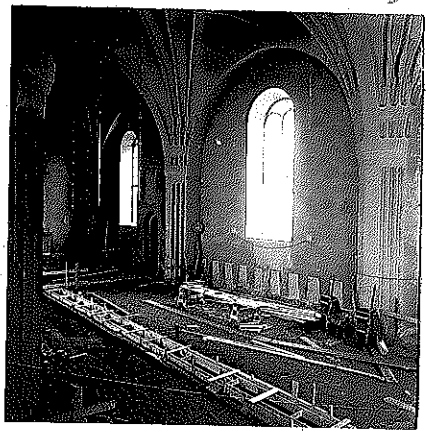

12 S väggen fr NV 15:10

13 V travéns sydvägg 15:8

14 SV hörnet 15:12

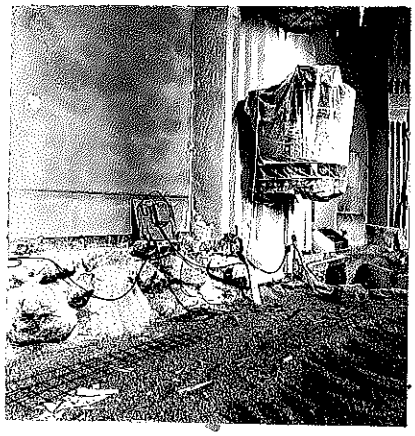

15 Fundament vid predikstolen fr SV 16:2

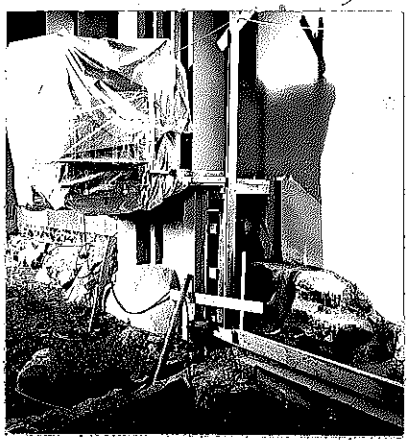

16 Fundament vid predikstolen fr SO 16:4

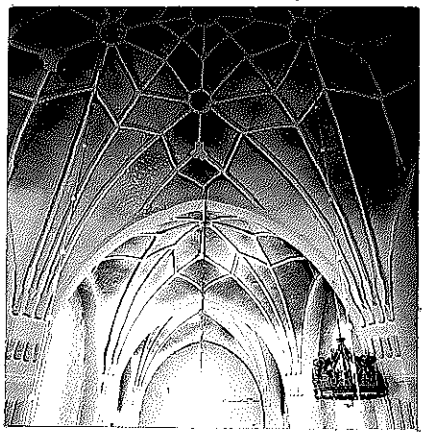

Taket fr Ö 7:11

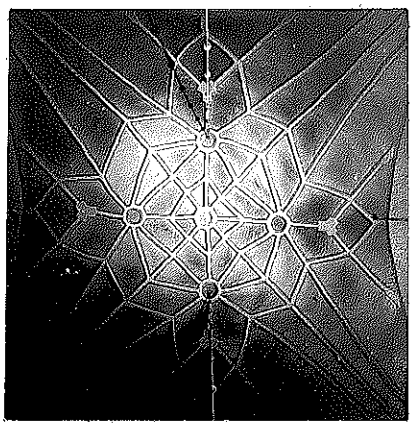

18 Ö travéns tak lodbild 4:10

19 Gravar i SO hörnet 2:1

20 Gravar N om altaret 1:11

21 Gravar N om altaret 1:6

22 Gravar N om altaret fr N 5:7

23 Väggmålning i SV hörnet 6:3

24 Väggmålning d:o 4:9

25 Väggmålning i SV hörnet detalj 3:11

26 Schakt vid NV pelaren fr SSV 3:1

27 D:o schakt 3:4

D:o schakt 3:2

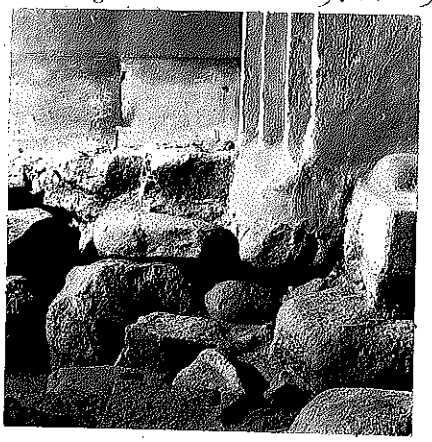

28 Schakt vid NV pelaren fr Ö 3:6

29 Schakt vid korportalen fr N 4:4

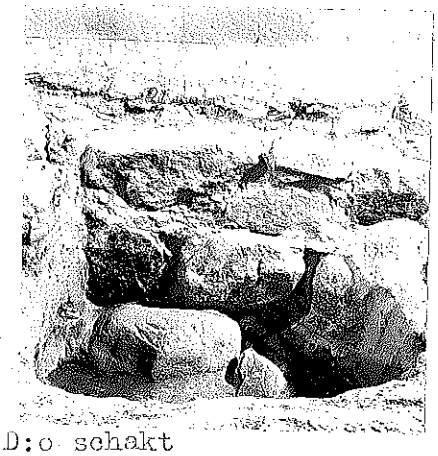

30 D:o schakt 4:3

31 Profil i schakt vid korportalen 4:6

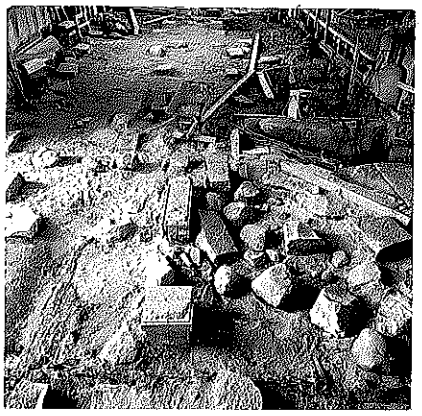

32 Golvet fr Ö 7:7 i förgrunden stock

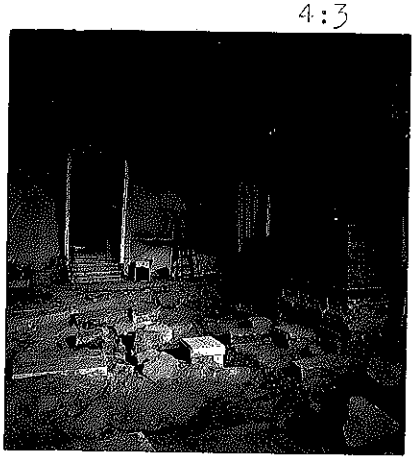

33 Koret fr SV 6:12

34 Koret fr S i förgrunden planka 6:10

35 Planka i koret fr SV 5:2

36 Golvet fr Ö i förgrunden timmervägg 11:2

37 Koret fr NO m timmervägg 9:10

38 Timmervägg fr NO 9:6

39 Timmervägen fr SSO 9:11

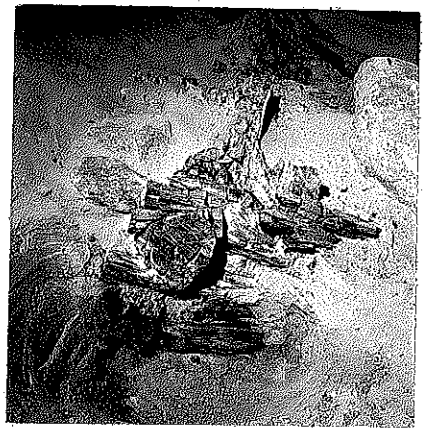

40 NO knuten detalj fr N 8:11

41 NO knuten detalj fr NO 9:2

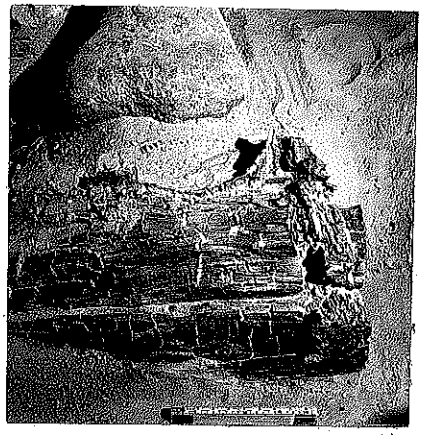

42 NO knuten detalj fr Ö 9:3

43 NO knuten fr NO 11:8

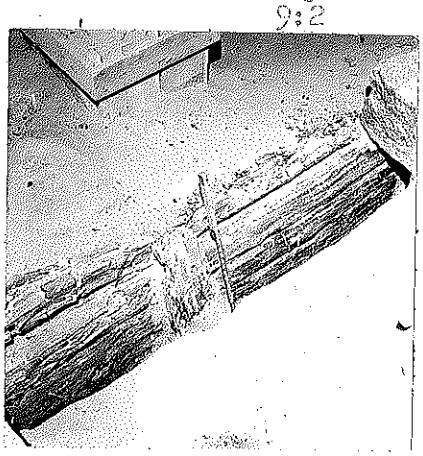

44 Ö timmerväggen m stödstolpe 10:7

45 Timmerväggens S ända fr SO 10:3

46 Koretts golv m gravkammare fr Ö

47 Koret m gravkammare fr NV

48 Koret m gravkammare fr NO

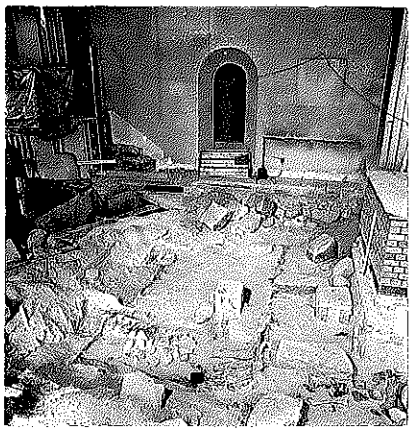

49 Koret m gravkammaren fr S 12:8

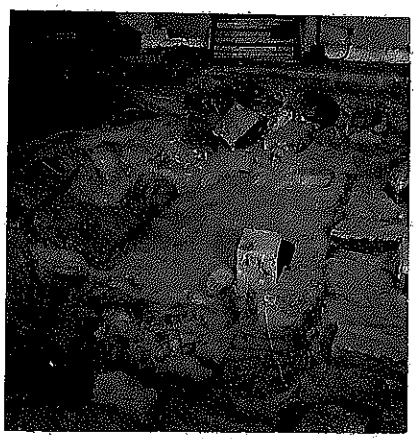

50 Gravkammaren fr S 12:6

51 Gravkammaren fr SV 11:9

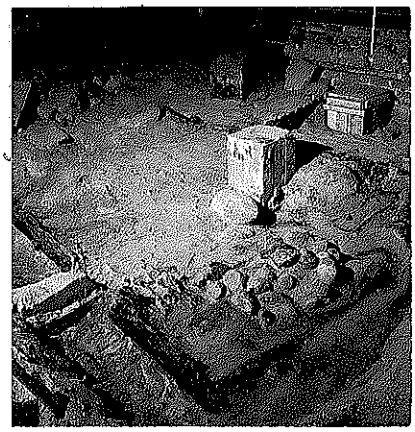

52 Gravkammaren fr SV 11:11

53 Gravkammarens S del fr V 12:2

54 Gravkammarens SV hörn fr SV 12:4

55 Kyrkvinden med valven mot Ö 12:6

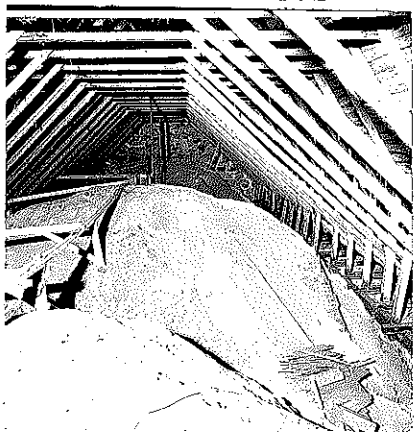

56 Kyrkvinden mot Ö 12:12

57 Kyrkvinden mot Ö 13:6

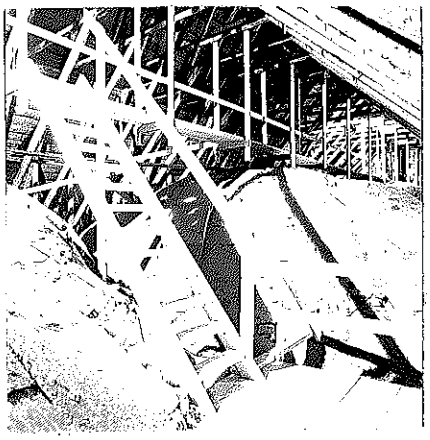

58 KYRKVINDEN m gångbrygga mot Ö 13:8

59 Takstolar 15:1

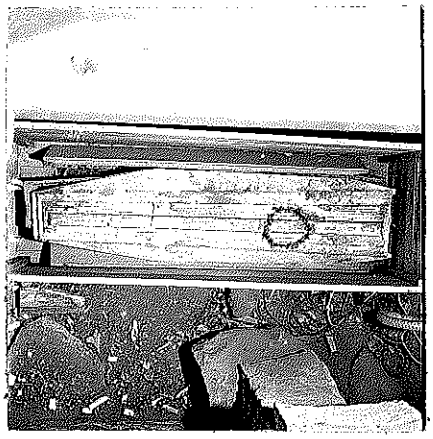

60 Ulla Pettersons kista 13:10

61 Kistan öppnad fr N 8:1

62 Kistan fr S 8:5

63 Huvudänden 8:3

64 Huvudänden 14:4

65 Nedre delen 14:6

66 Fotändan 14:2